

Basın Bülteni (24 Kasım 2021 00:00'a kadar ambargolu)

Türkiye: Yeni rapora göre, OHAL döneminde kullanılan algoritmalar ağır insan hakları ihlallerine yol açtı.

Türkiye'de insan hakları ihlallerinin incelenmemiş boyutu: Algoritmik zulüm.

Bugün Statewatch tarafından yayınlanan yeni bir rapora göre, Temmuz 2016'dan bu yana en az 13.000¹ Türk askeri personeli 'FETÖ-Metre' olarak bilinen algoritma yoluyla 'terörist ya da terörlle iltisaklı' ilan edilerek ihraç edildi. Kendileri ya da akrabalarının hassas kişisel verileri, mesleki geçmişleri temelinde yapılan bu profillemeye birçok temel insan hakkını ihlal etmekteydi. [1]

'FETÖ-Metre' olarak bilinen algoritma, 97 ana kriter ve 290 alt kritere [2] dayanmaktadır. Ve kriterlerin birçoğu özel hayatın ve kişisel verilerin gizliliği haklarını ihlal etmektedir. Bu algoritma, Temmuz 2016 darbe girişiminin ardından, Fethullah Gülen'in sözde takipçilerinin 'kökünü kazımak' için konuşlandırıldı.

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde Adli İşlem ve İdari İşlemler Daire Başkanlığı (ATİİŞ) adı verilen özel bir birim tarafından kullanılan algoritma ile asker ve sivil yüz binlerce kişinin profili çıkarılarak bu kişilere 'puan' verildi.

AB'ye sığınma talebinde bulunan pek çok yüksek rütbeli eski askeri yetkilinin tanıklıklarını içeren rapor, algoritmanın uygulanmasının keyfi olduğunu ve yalnızca birincil süjelere değil, aynı zamanda onların sosyal çevrelerindeki herkese, aile üyelerine, meslektaş ve komşularına da cezai yaptırımları uygulandığını ortaya koymaktadır.

Raporun yazarları Dr. Emre Turkut ve Ali Yıldız, FETÖ-Metre sisteminin bu nedenle, modern ceza hukukunun birçok temel prensibini ile temel insan haklarını açıkça ihlal ederek, toplu cezalandırmanın ve yakınlık nedeniyle cezalandırmanın (guilt by association) güncel bir örneği olduğunu savunuyorlar.

ATİİŞ, en az 810,000 kişinin 'hassas' nitelikte olanlar dahil olmak üzere kişisel verilerini toplayarak FETÖ-Metre sistemin dahil etti. Bu veriler bankacılık işlemleri verileri, Bank Asya'da hesabı bulunanlara dair veriler, KHK ile kapatılan kurumlar ile her türden ilişkiye dair veri, bir milyon GSM numarasının telefon görüşme ve internet trafik kayıtları yanı sıra İngilizce bilgisi gibi dil becerilerini bile kapsamaktadır. Rapor, bu tür kişisel verilerin yasal bir dayanak olmaksızın elde edilip ve işlendiğini tespit ediyor.

Alıntılar:

¹ KHK'lar ile 13,000 devam eden süreçteki ihlaller ile 21,000'den fazla.

Ankara ve Brüksel barolarına kayıtlı avukat ve raporun yazarlarından Ali Yıldız, şunları söyledi:

“Rapor, Türk hükümetinin Temmuz 2016’dan bu yana terörle mücadele adı altında acımasız şekilde sürdürdüğü operasyonlarda algoritmaların ve diğer bilgi tabanlı sistemlerin (yanlış) kullanımına ışık tutuyor. Binlerce kişi FETÖ-Metre denilen bir zulüm aletiyle kendilerine verilen 'puan' üzerinden işsiz bırakıldı, gözaltına alındı, zulme uğradı. Bu durum Türkiye'ye özgü olmaktan çok uzaktır: Devletlerin terörle mücadelede dijital izleme araçlarına daha fazla başvurduğu, giderek daha fazla bağlantılı hale gelen bir dünyada, herkesin benzer algoritmik zulme kurban gitme olasılığı yüksektir. Bu nedenle rapor, algoritmik zulüm ve baskının sadece Türkiye’de değil, tüm dünyada yıkıcı etkilerine karşı daha fazla farkındalık yaratmak için bir uyandırma çağrısı görevi görüyor.”

Statewatch araştırmacısı Yasha Maccanico şunları söyledi:

“Bu rapor, şüphelileri algoritmik olarak belirlemek için kullanılacak araç ve kriterlerin, yetkililerin diledikleri kişileri suçlu durumuna düşürmelerine izin verecek şekilde tasarlanabileceğinin tüyler ürpertici bir hatırlatıcısıdır. Ayrıca, rapor sivil toplum, kamu görevlileri, askeri personel ve siyasi muhalefete yönelik bir baskının sürdüğü, mülteciler için araçsal olarak “güvenli” olarak belirlenmiş bir ülkeye AB fonlarının tahsis edilmesinin uygun olup olmadığı konusunu da gündeme getiriyor. Çok geniş kapsamlı ve toptancı algoritmik kriminalizasyon örneğini ortaya koyan rapor, AB'nin iç güvenlik için kendi geniş kapsamlı yüksek teknoloji planlarıyla bağlantılı olarak okumaya değer.”

Editörler için notlar:

[1] 'Algorithmic persecution in Turkey's post-coup crackdown: The FETÖ- Meter system' (Darbe sonrası Türkiye’de algoritmik zulüm: FETÖ-Meter sistemi) başlıklı rapor, akademisyen Dr. Emre Türkut ve insan hakları avukatı Ali Yıldız tarafından kaleme alındı. Burada mevcuttur: <https://www.statewatch.org/fetometer>

Statewatch, sivil özgürlükler, insan hakları ve demokratik standartlar üzerine tartışmalar, hareketler ve kampanyaları hakkında kamuoyunu bilgilendirmek için eleştirel araştırma, politika analizi ve araştırmacı gazetecilik ürünleri üretir ve üretimini teşvik eder. 1991 yılında faaliyete başlamıştır ve merkezi Londra'dadır.

[2] Bunlar, 13-18. sayfalardaki raporda detaylandırılmıştır.